

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת הספרות – בחינוך הממלכתי
"התפיסה המערכתית לחינוך ערכי"

שילוב ערכים בהוראת הספרות

חברות וסובלנות – יהודי אתיופיה בארץ ישראל

כתיבה: בן גיגי טלי

אוכלוסיית יעד: כיתות ז'.

משך הפעילות: בין ארבע שיעורים לשישה (לבחירת המורה).

נושא הלימוד: חברות וסובלנות ב"קלקידן" מאת דורית אורגד

הערך: סובלנות

מטרות השיעור:

* עידוד קריאה – התלמידים יקראו את הספר "קלקידן"

* התלמידים יכירו את הערכים חברות וסובלנות בהם יעסקו הלומדים במהלך קריאת הספר.

* התלמידים ילמדו על העלייה מאתיופיה במובן ההיסטורי.

* התלמידים ידעו ליישם את ביטויי הערכים ביצירות נוספות, במבע אישי.

משימות בעקבות הספר "קלקידן" מאת דורית אורגד

משימת פתיחה

קראו את הקטע הבא אודות יהודי אתיופיה –
בשנת 1973, פסיקתו של הרב עובדיה יוסף לפיה יהודי אתיופיה הם צאצאי שבט דן האבוד, החלה עליהם את חוק השבות ומדינת ישראל פתחה במאמצים להעלותם ארצה בשתי עליות מרכזיות. בשנת 1984 נערך "מבצע משה" המבצע הראשון להעלאת יהודי אתיופיה לישראל אשר במסגרתו הועלו כ-8,000 איש. בשנת 1991 התקיים המבצע השני "מבצע שלמה" ובמסגרתו הועלו כ-14,500 איש. בשנים 2000-2007 הגיעו כ-3,000 עולים מדי שנה ומאז חלה ירידה במספר העולים. ברחבי הארץ ישנם 35 מרכזי קליטה אשר קולטים את העולים החדשים ומעניקים להם כלים המסייעים להשתלבותם בחברה הישראלית (לימוד עברית, הכרת השירותים הניתנים מהמדינה וסיוע בדיוור). העולים החדשים שוהים במרכז הקליטה בין שנה וחצי לשנתיים ואז עוברים למגורי קבע.

1. חישבו וכתבו מהם, לדעתכם, הקשיים העומדים בפני העולים מאתיופיה?

2. האם הקשיים שצינתם מוזכרים במהלך העלילה?

3. במהלך קריאת הספר סמנו קטעים העוסקים במאפייני התרבות האתיופית.

משימה בנושא "חברות"

1. קראו את ההגדרות שלפניכם העוסקות בנושא חברות :

*חבר - אדם קרוב שהוא לא בן משפחה, שיש עימו קשרי חיבה ואמון . לרב החברות נוצרת סביב עניין משותף.

* אמרו לחכם, מי תאהב יותר: אחיך או חברך? ואמר: אינני אוהב אחי עד שיהיה חברי. - רבי שלמה אבן גבירול, במסכת אבות פרק א' משנה ו'

* יהושע בן פרחיה אומר: "עשה לך רב, וקנה לך חבר, והוי דן את כל האדם לכף זכות".

2. כתבו הגדרה משלכם למושג "חברות". מיהו בעיניכם חבר נאמן? תנו דוגמא לביטויי חברות מעולמכם האישי.

3. קראו את הקטעים שלפניכם מאת "קלקידן" / דורית אורגד

(* "ניסים שפסף את סנטרו ואמר, :זו ממש בעיה. הבנתי מאורי שאם הדירה ממושכנת ואין לאביך כסף להחזיר לבנק את החוב, תיהיה הדירה שלכם שייכת לבנק, ואתם תצטרכו לעזוב. אבל אל תדאג קלקידן", הוסיף ניסים מיד, "תוכל לגור אצלי. ההורים שלי אמרו שהם ישמחו מאד, באמת!" עמ' 24

(* "דבריו הצחיקו אותי, "אתה רוצה לשיר באמהרית? "אל תצחק, קלקידן", אמר ניסים "אנחנו יכולים להקים להקת זמר ולשיר שירים בשפות שונות" עמ' 26

(* "קלקידן?" בטאה בת אל בפליאה וצחקה, "איזה שמות משונים יש לכם". "השמות שלנו עתיקים ולכל שם המשמעות שלו", הערתי. " עמ' 33

(* "איך אתה מסתדר עם השם שלך? לא כדאי שתקצר אותו לדן?" שאלה רונה בפתיחת השיחה.

גם את? התפלאתי בלבי....."קלקידן" בטאה את שמי לאט, בכובד ראש, "אני מתנצלת,, אחרי שמתרגלים נשמע השם שלך יפה מאד.... תסלח לי" עמ' 87

(*נתנאל קטע אותי בחמת זעם "עזוב אותי עם הקשקושים האלה. אתה גנבת ממני את המלון שלי ואת רונה. שתלך לעזאזל כושי שחור שכמותך. הייתי משותק מתדהמה ועלבון...המילים שזרק לעברי מי שהחשבתי לחבר, פגעו בי כמו חיצים שקולעים ציידים בחיות הבר" עמ' 110-111

4. בחרו שניים מבין הקטעים שלפניכם. תארו כיצד מתוארת החברות בקטעים אלו?

5. מה ניתן ללמוד על הדמויות המשניות ויחסן כלפי קלקידן בפרט והתרבות האתיופית בכלל?

משימה בנושא "סובלנות".

קראו את ההגדרה שלפניכם:

סובלנות - הוא מונח וערך, שמשמעותו הנוהג של אדם או קבוצה להתייחס בכבוד, בהבנה ובהיעדר אפליה כלפי השונים ממנו מבחינה חברתית, תרבותית או דתית, גם אם הוא אינו מסכים עם דעותיהם, התנהגותם או אמונתם

1. האם בקטעים שבחרתם (בשאלה 4) ישנו ביטוי לערך הסובלנות כפי שעולה מההגדרה שלפניכם?

2. מצאו קטע נוסף מתוך הספר המציג סובלנות או היעדרה כלפי קלקידן. תארו את הקטע ונמקו את בחירתכם.

3. בחרו ותארו דמות (שאתם מכירים מתוך עולמכם האישי/ שיר /ספר / סרט וכ"ד) שערך הסובלנות כלפי השונה ממנה מתבטא בחייה. מלבד בכתב יש באפשרותכם לתאר דמות זו במבע יצירתי. (ציור /פיסול/צלום וכדומה)

4. קראו את השיר שלפניכם (ניתן להשמיע-קיים לחן לשיר)

5. תארו את הפער בין הצפייה למציאות בתחושותיהם של העולים מאתיופיה בבואם לארץ ישראל?

6. האם בשיר מתקיים או נעדר ערך הסובלנות? נמקו תשובתכם.

עבודה שחורה / אהוד בנאי

אחים כהי העור שבאים מאתיופיה
מביאים איתם מסורת מופלאה ועתיקה
הבנים האובדים, אחרי תלאות הדרך
מגלים לאט לאט את הארץ הרחוקה
הם שנים חלמו עליה, ועכשיו זו המציאות
כשאומרים להם לטבול, לשטוף את התמימות.
ואני בעיניהם ראיתי איזה אור
ומי יידע אם אברהם לא היה שחור

האחים כהי העור במרכז קליטה בטבריה

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת הספרות – בחינוך הממלכתי
"התפיסה המערכתית לחינוך ערכי"

מנסים לקלוט ולהיקלט וזה לא קל
מאצל הדורה, מעבר להרי החושך
אל הרחוב המקומי, הדיגיטאלי, המבולבל .
הם שנים חלמו על בית ועכשיו זו המציאות
גם בבית זה קורה, נמשכת הגלות
ואני בעיניהם ראיתי איזה אור
ומי יידע אם אברהם לא היה שחור

האחים כהי העור יחפים בצד הדרך
מוליכים את עלבונם ברגל אל העיר
הם עומדים מול הבניין, הם עומדים מול לב של אבן
מחכים שתיפתח הדלת מבפנים .
הם היו נאמנים, כן, הם חיכו לה לבשורה
ועכשיו מה שנשאר זו עבודה שחורה.